

Surahammars
kommun

Budget 2017

Plan 2018-2019

Foto: Urban Dimberg

Fastställd av Kommunstyrelsen 20161128
Fastställd av Kommunfullmäktige 20161219

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

KOMMUNALRÅDET HAR ORDET	2
NYCKELTAL	3
FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR BUDGET 2017	4
SAMHÄLLSEKONOMISKA FÖRUTSÄTTNINGAR	5
<i>Omvärldsfaktorer som påverkar de ekonomiska förutsättningarna</i>	5
<i>Skatter och bidrag</i>	7
<i>Befolkningsutveckling</i>	9
<i>Befolkningsstruktur</i>	10
KOMMUNENS EKONOMISKA FÖRUTSÄTTNINGAR.....	11
<i>God ekonomisk hushållning</i>	11
<i>Kommunalskatt</i>	12
<i>Investeringar och självfinansiering</i>	12
<i>Tillgångar och skulder</i>	13
<i>Soliditet</i>	14
<i>Pensionsförpliktelser</i>	15
FINANSIELLA MÅL OCH RIKTLINJER	16
STYRELSER OCH NÄMNDER	17
KOMMUNSTYRELSEN	18
<i>Verksamhetsbeskrivning</i>	18
<i>Budgetkommentarer</i>	20
<i>Utveckling på sikt</i>	20
<i>Kommunstyrelsens visioner och mål</i>	21
BARN- OCH BILDNINGSNÄMNDEN	22
<i>Verksamhetsbeskrivning</i>	22
<i>Budgetkommentarer</i>	23
<i>Utveckling på sikt</i>	23
<i>Barn- och bildningsnämndens mål</i>	24
SOCIALNÄMNDEN.....	25
<i>Verksamhetsbeskrivning</i>	25
<i>Budgetkommentarer</i>	26
<i>Utveckling på sikt</i>	26
<i>Socialnämndens mål och värdighetsgarantier</i>	27
BYGG- OCH MILJÖNÄMNDEN	30
<i>Verksamhetsbeskrivning</i>	30
<i>Budgetkommentarer</i>	30
<i>Bygg- och miljönämndens vision och mål</i>	31
BUDGET 2017, PLAN 2018-2019	32
RESULTATRÄKNING (TKR)	32
BALANSRÄKNING (TKR)	33
INVESTERINGSBUDGET	34

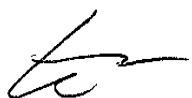
KOMMUNALRÅDET HAR ORDET

Det är glädjande att vi från den styrande majoriteten (Socialdemokraterna och Centerpartiet) kan lägga fram en mycket stark budget, där vi satsar på både Äldreomsorg och skola. Vi ökar rambudgeten i nämnder och styrelser med 4,9%. Den stora ramökningen gör att verksamheterna på ett bra sätt kan möta de utmaningar som med säkerhet kommer under året. Vi arbetar hårt med att få till en fiberutbyggnad på bred front i hela kommunen, i skrivande stund finslipas det på kontraktsvillkoren mellan kommunen och den tänkta samarbetspartnern. Utbyggnad av bredband i hela kommunen är en kritisk faktor för framtiden, både när det gäller befolknings- och näringslivsutveckling.

SKL spår rejäla ekonomiska utmaningar i kommunal sektor framöver, så tyvärr ser det lite dystrare ut framöver, om det blir verklighet av SKL prognoser. Dessa prognoser visar att vi gjort och gör rätt när vi ser den ekonomiska styrningen som den absolut viktigaste politiska uppgiften, nu och i framtiden.

Vi har en budgetprocess som fungerar bra, men som med allt annat så kan man finslipa även på den. Ett exempel på finslipning är att fortsätta processen med att få arbetet med investeringsbudgeten att löpa parallellt med driftsbudgeten.

Avslutningsvis vill jag lyfta fram att vi står rustade att ta oss an 2017, med en mycket stark budget!

Tobias Nordlander

Budget 2017

NYCKELTAL

	Bokslut 2012	Bokslut 2013	Bokslut 2014	Bokslut 2015	Budget 2016	Budget 2017
Allmänt						
Invånarantal 1 november året före*	9 864	9 880	9 828	9 985	9 903	9 990
Kommunal skattesats, %	22,31**	22,31	22,31	22,31	22,31	22,31
Personal						
Personalkostnader	307,1	322,3	337,5	350,8	350,1	358,3
Resultat						
Årets resultat (mkr)	4,0	20,0	18,9	34,0	10,6	11,0
Finansnetto (mkr)	-9,4	-10,1	-7,1	-5,0	-8,0	-5,9
Verksamhetens nettokostnader/ skatteintäkter	97,1%	93,7%	94,7%	92,4%	96,5%	96,9%
Driftsredovisning						
Nettokostnader inkl. finansnetto (mkr)	-460,7	-456,1	-468,3	-479,9	-517,7	-538,3
Investeringar						
Nettoinvesteringar (mkr)	17,1	13,5	10,2	23,2	24,1	
Skulder						
Låneskuld (mkr)	303,5	297,5	290,8	287,3	284,3	278,8
Soliditet	10,7%	14,3%	17,5%	21,9%	20,9%	26,0%

* antalet invånare 1 november året före budgetåret avgör vilka skatteintäkter kommunen får under budgetåret

** skatteväxling med Landstinget för hemsjukvård och kollektivtrafik med totalt 0,12%

FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR BUDGET 2017

Enligt Lag om kommunal redovisning ska kommuner och landsting varje år upprätta en budget för nästa kalenderår. Budgeten ska innehålla en plan för verksamheten och ekonomin under året och upprättas så att intäkterna överstiger kostnaderna. Av planen ska det framgå hur utgifterna ska finansieras och hur den ekonomiska ställningen beräknas vara vid budgetårets slut.

Budgeten har många uppgifter. Den är ett verktyg för planering, styrning, uppföljning och kontroll av verksamheterna. Den politiska nivån fastställer verksamhetens inriktning och vilken service/kvalitet kommunen ska erbjuda kommuninvånarna. Budgeten består av flera delar såsom driftbudget, resultatbudget och balansbudget.

Planeringsförutsättningar tas fram årligen och utgör grunden för kommunfullmäktiges beslut om budget och verksamhetsplan i det kommunövergripande perspektivet. Syftet med planeringsförutsättningarna är att ge en enhetlig och objektiv bild av förutsättningarna för kommunen och minska osäkerhet i beslutsfattandet

För att kunna planera den framtida användningen av kommunens samlade resurser behövs en helhetsbild av vad som går att förvänta av utvecklingen i samhället, folkmängdsförändringar, kommuninvånarnas behov med mera.

I kommunens budgetarbete ska en god ekonomisk hushållning framhållas. Grundtanken bakom detta är att dagens medborgare ska finansiera sin egen kommunala välfärd och inte vältra över kostnader på kommande generationer. Varje år i samband med budget fastställer kommunfullmäktige i Surahammar finansiella mål som ska uppfyllas för att säkerställa en god ekonomisk hushållning.

Som underlag till budget 2017 ligger 2016 års budget. För att nämnderna skulle erhålla en ram med oförändrad volym ökades 2016 års budget med 2,5 %. Sedan komparerades nämnderna ytterligare så den totala uppräkningshamnade mellan 4,4% och 6,0 %.

Kommunfullmäktiges beslut om budgeten är fastställande av de ekonomiska ramar som skall gälla för de olika delarna av den kommunala verksamheten.

Budgetramarna är en nettokostnadsram avseende driftbudgeten, nämnderna beslutar om nivån på externa intäkter i samband med nämndens internbudget och verksamhetsplan.

De viktigaste beräkningsförutsättningarna för budget 2017 är.

- ✓ Oförändrad kommunal skattesats på 22,31 %
- ✓ Invånarantalet för budget 2017 baseras på ett uppskattat antal invånare 9 990 st.
- ✓ Skatter, bidrag och utjämning har beräknats efter Sveriges Kommuner och Landstings cirkulär 16:51, men med eget antagande om invånarantal enligt ovan.
- ✓ Resultatmålet som ligger till grund för en god ekonomisk hushållning ligger på två procent av skatteintäkter och statsbidrag. Det fastslagna målet innebär att det budgeterade resultatet beräknats till + 11,0 mkr.
- ✓ Hänsyn har tagits till beräknad löneökning med 2,8 % 2017.
- ✓ År 2017 uppgår arbetsgivaravgifterna, inklusive kalkylerade PO-pålägg för avtalspensioner, till 38,33 procent

SAMHÄLLSEKONOMISKA FÖRUTSÄTTNINGAR

Omvärldsfaktorer som påverkar de ekonomiska förutsättningarna

Utvecklingen under den senaste åttaårsperioden tyngs av att flera euroländer ännu inte återhämtat sig efter finanskrisen och således inte nått konjunkturell balans, men den svaga utvecklingen sammanhänger också med mer nytillkomna problem som lägre oljepriser och handelssanktionerna mot Ryssland.

Ytterligare källor till osäkerhet om hur den internationella återhämtningen och utvecklingen kommer att bli är eventuella konsekvenserna av ett brittiskt EU-utträde och om problem kommer att uppstå i den kinesiska ekonomin, där det är hög skuldsättning inom företagssektorn.

Tillväxten i USA väntas ta fart igen efter ett svagt första halvår då flera tillfälliga faktorer som tyngt tillväxten avtar. Konsumtionen fortsätter att växa i god takt, uppbackad av en god utveckling på arbetsmarknaden. I euroområdet, där det råder osäkerhet inom banksektorn, väntas tillväxten vara fortsatt relativt svag de närmaste kvartalen innan den stiger något nästa år.

I riksbankens senaste penningpolitiska rapport i oktober bedömer de att den globala konjunkturåterhämtningen fortsätter i en förhållandevis måttlig takt de närmaste åren. I år väntas den globala tillväxten bli strax över 3 procent, understödd av expansiv penningpolitik och i vissa fall även av finanspolitisk stimulans.

Framöver förväntas den expansiva finans- och penningpolitiken fortgå för att stödja återhämtningen och för att få upp den låga inflationen. Sammantaget bedöms inflationen i omvärlden bli 2 procent 2017 för att därefter stiga långsamt, till strax över 2 procent 2019.

Den fortsatt svaga utvecklingen internationellt innebär att det inte blir någon större fart på svensk export under år 2017.

Den svenska konjunkturen har stärkts under senare år och resursutnyttjandet bedöms fortsätta stiga och bli högre än normalt. Detta skapar förutsättningar för inflationen att fortsätta stiga. Den expansiva penningpolitiken med en negativ reporänta och köp av statsobligationer har bidragit till den positiva utvecklingen i svensk ekonomi, med hög tillväxt och fallande arbetslöshet.

Enligt Ekonomirapporten oktober, från Sveriges Kommuner och Landsting (SKL), har den svenska ekonomin nått konjunkturell balans och konjunkturen fortsätter stärkas nästa år. Det innebär ökningstal för BNP samt sysselsättning och skatteunderlag som är starkare än normalt. Sammantaget bedöms BNP växa med drygt 3 procent i år och med drygt 2 procent i genomsnitt 2017–2019.

Trots att konjunkturuppgången i svensk ekonomi fortsätter bedömde Riksbanken att det kommer att ta längre tid för inflationen att nå målet två procent. Inflationsuppgången behöver därför fortsatt kraftfullt stöd. Därför beslutade Riksbanken under oktober att reporäntan förblir oförändrad på minus 0,5 procent. Först i början av 2018 bedöms räntan börja höjas i långsam takt.

Budget 2017

Eftersom svensk ekonomi är fortsatt stark tyder, enligt SKL cirkulär 16:50, på fortsatt hög konsumtionstillväxt och ökning, om än något långsammare, av sysselsättningen år 2017. Arbetslösheten förväntas komma ner till 6,3 procent 2017 jämfört med bedömningen på 6,8 procent för år 2016.

På längre sikt antar SKL att det inte ser lika ljust ut. Kostnaderna för kommunernas verksamhet växer från och med 2017 snabbare än skatteunderlaget. Främsta bidragande orsakerna är det starka demografiska trycket, ökade pensionskostnader och bromsande skatteunderlagsutveckling de kommande åren.

I SKL:s beräkningar tvingas kommuner och landsting till betydande skattehöjningar samtidigt som effektiviseringar måste göras för att klara av de framtida behoven.

Nyckeltal för den svenska ekonomin

Procentuell förändring

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
BNP*	3,9	3,2	2,6	2,1	1,8	1,8
Sysselsättning, timmar*	1,0	2,0	1,4	0,7	0,4	0,5
Relativ arbetslöshet, nivå	7,4	6,8	6,7	6,6	6,6	6,4
Konsumentpris, KPI	0,0	1,0	1,8	3,0	2,6	2,7

* Kalenderkorrigerade

Källa: SKL Cirkulär 16:51, 161005

Regeringens budgetproposition

I SKL:s cirkulär 16:50 sammanfattas de förslag i regeringens budgetproposition som berör kommunerna åren 2017-2020.

- ✓ Mer resurser till välfärden, 7,7 miljarder till kommunerna år 2017.
- ✓ Lovskola införs från år 2017 och kommunerna tillförs 30 miljoner, år 2018 tillförs 60 miljoner.
- ✓ En ”läsa skriva räkna-garanti” genomförs från år 2018 och kommunerna tillförs 130 miljoner per år.
- ✓ Rätt till Komvux innebär en förstärkning med cirka 530 miljoner per år.
- ✓ Avdrag för resor till arbetet ger ett avdrag på 205 miljoner per år.
- ✓ Satsning på transportinfrastruktur med 3,7 miljarder 2019 och 5 miljarder 2020.
- ✓ 900 miljoner kronor för perioden 2017–2020 för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor.
- ✓ Nivån för klimatklivet är för perioden 2017–2020 årligen 700 miljoner.
- ✓ Kompetensutveckling för tidsbegränsat anställda inom äldreomsorg och hälso- och sjukvård, 50 miljoner 2017 och därefter 200 miljoner åren 2018–2019.

Budget 2017

Trots att regeringen i sin budgetproposition anvisat 10 miljarder till kommuner och landsting år 2017 för mer resurser i välfärden finns det anledning att förvänta sig en ökad ekonomisk belastning för de kommunala verksamheterna till följd av bl.a. förändringar i demografin. Befolkningsprognosen pekar på en allt äldre befolkning och därmed också på ökad vårdbehov. Förskoleverksamheten har under senaste år vuxit och kommer att fortsätta växa. Under 2015 har vi sett en dramatisk flyktingvåg skölja över Europa och även Sverige. Det här medför även ökat tryck på såväl skola som på integrationsarbete.

För kommunerna i landet men också för Surahammars kommun kommer flyktinginvandringen i det korta perspektivet vara en utmaning för kommunen. Vi vet också att kommunens pensionskostnader inom något år kommer att öka med ytterligare några miljoner kronor. Dessa förändringar är på sikt både utmaningar och möjlighet för kommunen.

Fortsatt kostnadstryck på den kommunala organisationen ökar kraven på lokaleffektiviseringar, affärsmässighet, förmåga att följa ramavtal vid inköp samt optimal bemanning av verksamheterna. Att ta tillvara på effektiviseringsmöjligheter genom bland annat e-tjänster, ny teknik, smartare arbetssätt och samverkan såväl internt som externt är av vikt.

Konjunktorens inverkan på skatteintäkternas utveckling innebär att det ständiga arbetet med rationaliseringar och effektiviseringar måste fortsätta. För att bibehålla en fortsatt balans i ekonomin kommer det att krävas fortsatt kostnadskontroll och strikt budgetdisciplin.

Skatter och bidrag

Skatteintäkter

I beräkningarna av skatteintäkter och kommunalekonomisk utjämning har kommunen använt Sveriges Kommuner och Landstings skatteunderlagsprognos per oktober 2016, korrigerad med kommunens befolkningsprognos. Skattesatsen som använts är 22,31 kr.

Fastighetsavgiften är enligt senaste prognos.

Skatter och bidrag (mkr)

	Budget 2016	Prognos 2016	Prognos 2017	Prognos 2018	Prognos 2019
Skatteintäkter	433,3	432,1	448,5	462,9	480,5
Inkomstutjämning	95,6	102,4	103,9	99,0	97,4
Kostnadsutjämning	-11,9	-12,1	-13,4	-13,4	-13,4
Regleringsbidrag/ avgift	-0,3	-0,3	0,1	-1,6	-2,7
Strukturbidrag	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
LSS utjämning (inkl. införandebidrag)	-4,7	-4,7	-3,8	-3,8	-3,8
Fastighetsavgift	17,0	17,0	17,0	17,0	17,0
Slutavräkning 2015, korrigerad		-0,4			
Slutavräkning 2016	0,0	-2,1	0,0		
Slutavräkning 2017	-0,8		-3,0		
Summa intäkter (inkl. avräkning)	528,2	531,9	549,3	560,1	575,0

Källa: SKL Cirkulär 16:51, 161005

Utjämningsystem

Kommuner och landsting står för större delen av välfärdstjänsterna. De ansvarar för skolan, sjukvården och olika omsorger. Därför är kommunernas och landstingens utgiftsandel av BNP högre än i något annat land. Samtidigt varierar förhållandena mellan kommuner, mellan landsting och olika delar av landet, liksom förutsättningarna att klara dessa uppgifter. Det finns därför ett behov av att utjämna de ekonomiska förutsättningarna, när det gäller både inkomster och strukturella skillnader. Syftet är att åstadkomma likvärdiga förutsättningar för alla kommuner och landsting att bedriva sin verksamhet. Genom den omfördelning av resurser, som sker i utjämningsystemet, kan mer likvärdiga förutsättningar att tillhandahålla välfärdstjänster skapas. Detta är bakgrunden till utjämningsystemet.

Utjämningsystemet består av olika delar. Inkomstutjämning är en utjämning av skatteintäkter mellan kommunerna. Kostnadsutjämning används för strukturellt betingade kostnadsskillnader, det vill säga skillnader som kommunerna inte kan råda över. Utjämning sker i ett antal delmodeller med hänsyn till åldersstruktur och hälsa, socioekonomi samt geografiska faktorer. Regleringsbidrag/avgiften motiveras av att staten önskar ha kontroll över den totala kostnaden för utjämningsystemet. Strukturbidrag inrymmer olika bidrag av regionalpolitisk karaktär. LSS-utjämning är till för att utjämna LSS-kostnader bland kommunerna. Detta regleras sen av en slutavräkning, där man tittar på budgeterade skatteinkomster mot det faktiska utfallet för året.

För 2017 räknar SKL med att skatteunderlaget förstärks bl a av att balanseringsmekanismen för inkomstknutna pensioner ger extra höjningar av pensionsinkomsterna. Den starka utvecklingen som varit av skatteunderlaget kommer dock att dämpas något eftersom konjunkturen går in i en lugnare fas. En lägre indexuppräknning av pensionsinkomsterna bidrar till att skatteunderlaget hålls tillbaka men samtidigt motverkas det delvis av att löneökningstakten tilltar.

Även i reala termer (efter avdrag för prisökningar) kommer skatteunderlagstillväxten ligga kvar på en hög nivå 2017 för att sedan falla tillbaka till svagare utvecklingstal än vi sett sedan 2010

Skatteintäkter och statsbidrag är kommunens viktigaste inkomster och ska räcka till finansiering av den löpande driftverksamheten, avsättningar till framtida pensionsåtaganden, räntor samt avskrivningar på gjorda investeringar.

Skatteintäkterna för 2016–2018 grundas på skatteunderlaget enligt 2014 års taxering. Skatteunderlaget räknas upp till det aktuella budgetåret med uppräkningsfaktorer som innehåller prognoser för den ekonomiska utvecklingen gjorda av .

Enligt senaste cirkuläret från SKL, 16:51, beräknas Surahammars kommun erhålla 445,5 mkr i skatteintäkter och 103,8 mkr i statsbidrag från utjämningsystemet.

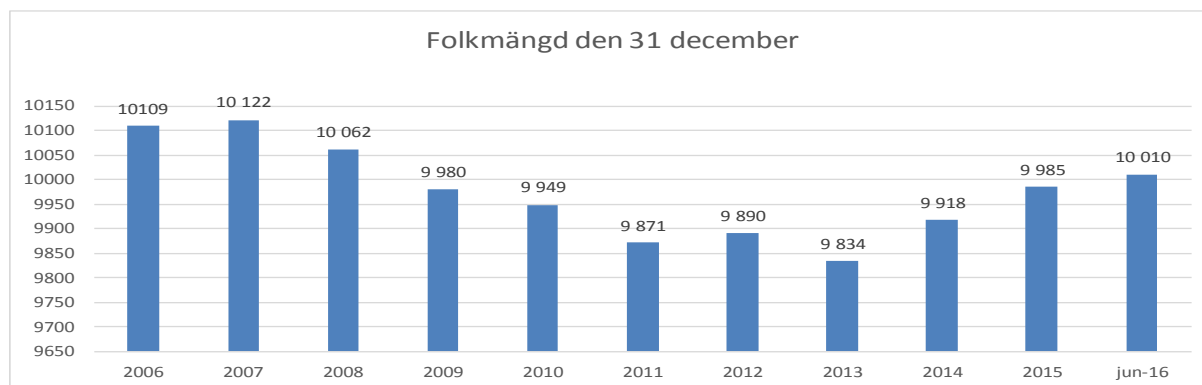
Skatteunderlagsprognos och skatteintäkt

	Bokslut 2015	Prognos 2016	Prognos 2017	Prognos 2018	Prognos 2019
Skatteunderlagsprognos, ökning %					
Regeringen, sept	5,2	5,0	5,2	4,2	4,2
SKL, okt	4,8	5,0	4,5	3,9	3,8
Summa skatteintäkter och utjämning					
Surahammar,mkr	487,2	531,9	549,3	560,1	575,0

Källa: SKL Cirkulär 16:51, 161005

Befolkningsutveckling

Befolkningen i Surahammar har ökat fr o m år 2014 och i juni 2016 uppgick befolkningen till 10 010 kommuninvånare. Detta är glädjande för kommunen och förhoppningsvis håller trenden i sig. Enligt uppgifter, tagna från KOLADA, förväntas befolkningen öka till 10 256 personer om fem år.

Analys av befolkningsutvecklingen 2012 - 2016

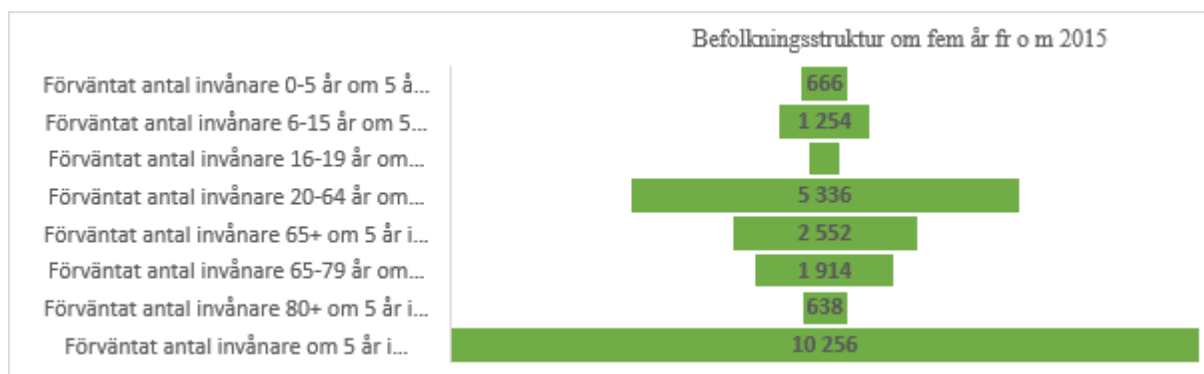
	2012	2013	2014	2015	2016 juni
Folkmängd	9 890	9 834	9 918	9 985	10 010
Förändring	19	-56	84	67	25
Födelseöverskott	-5	-25	-19	-36	9
Flyttnetto	24	-32	103	99	-21

Befolkningsprognoser ligger till grund för planering av kommunal service, som behov av förskola, grundskola, gymnasieskola, äldreomsorg och för planering av gator, parker med mera. Det är befolkningen skriven i kommunen den första november året före budgetåret som medräknas i skatte- och bidragsunderlaget.

Befolkningsstruktur

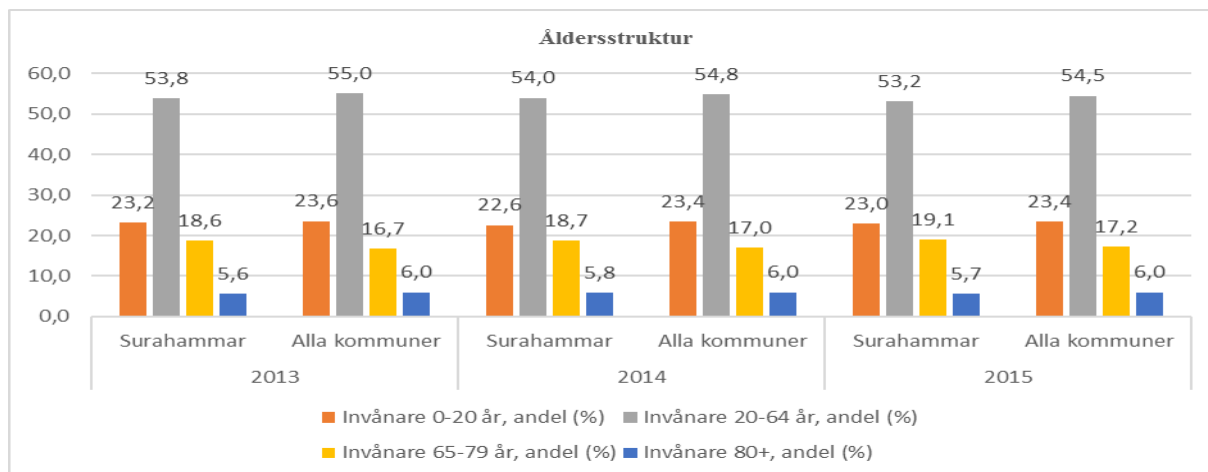
Surahammars kommuns befolkningsstruktur är ojämnt fördelad i jämförelse med en genomsnittlig kommun, vilket får konsekvenser på medborgarnas behov av kommunal service och därmed påverkan på kommunens resurser.

Skillnader i befolkningsstruktur mellan kommunerna utjämnas genom ett kommunalekonomiskt utjämningsystem, för att kommunerna ska ha lika förutsättningar för att bedriva kommunal verksamhet. Dock utjämnar systemet inte för hela strukturskillnaden och därför är det viktigt att ha uppsikt över åldersfördelningen.

Kolada

Beträffande åldersstrukturen visar nedanstående diagram att Surahammar i stort sett följer övriga riket.

Kolada

KOMMUNENS EKONOMISKA FÖRUTSÄTTNINGAR

God ekonomisk hushållning

Kommunallagen kräver att kommunernas ekonomi måste vara i balans. Med det menas att intäkterna årligen skall överstiga kostnaderna. Ett negativt resultat skall regleras och det egna kapitalet i balansräkningen återställas under de närmaste tre åren.

Begreppet ”god ekonomisk hushållning” har både ett finansiellt perspektiv och ett verksamhetsperspektiv.

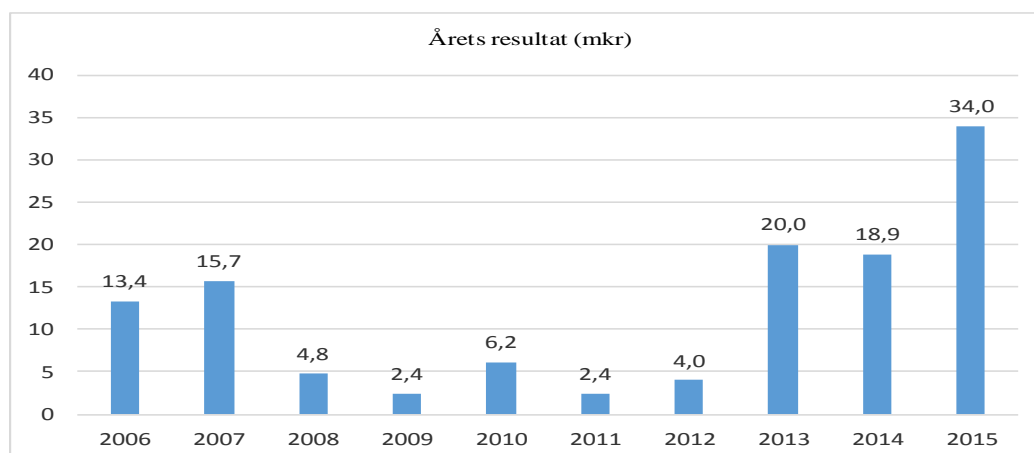
God ekonomisk hushållning ur ett finansiellt perspektiv innebär att varje generation själv måste bära kostnaderna för den service som den konsumerar. Detta innebär att ingen generation ska behöva betala för det som en tidigare generation har förbrukat.

God ekonomisk hushållning ur ett verksamhetsperspektiv tar sikte på kommunens förmåga att bedriva sin verksamhet på ett kostnadseffektivt och ändamålsenligt sätt. För att skapa förutsättningar för en god ekonomisk hushållning måste det finnas ett klart samband mellan resursåtgång, prestationer, resultat och effekter. Detta säkerställer en kostnadseffektiv och ändamålsenlig verksamhet.

Ett sätt att belysa god ekonomisk hushållning är att studera det löpande resultatet. Balans mellan löpande intäkter och kostnader är grundförutsättning för god ekonomisk hushållning i kommunen.

Resultatet måste därför vara tillräckligt högt för att dels värdesäkra det egna kapitalet och dels täcka kommande ökade pensionsutbetalningar. Det bör också finnas en marginal som klarar oförutsedda händelser och risker, till exempel negativ skatteutveckling, eventuellt infriande av borgensåtaganden och oväntade kostnadsökningar.

Kommunen har redovisat årliga positiva resultat sedan år 2001. Resultatutvecklingen för de senaste tio åren framgår av nedanstående diagram.

Kommunen kommer att ställas inför nya utmaningar i framtiden då behoven p.g.a. demografiska förändringar ökar kraftigt vilket ger ökade kostnader inom nästan alla verksamheter.

Budget 2017

Surahammars kommun har klarat balanskravet ända sedan dess införande. Under kommande år finns goda förutsättningar att uppnå positiva resultat. För att uppnå en god ekonomisk hushållning behövs dock ett betydligt bättre resultat än balans mellan intäkter och kostnader.

Resultatet bör som nämnts ovan också täcka pensionsåtaganden, vara en buffert för oförutsedda kostnader samt täcka investeringar utöver det utrymme som avskrivningar ger.

Även soliditeten, som visar kommunens finansiella styrka på lång sikt, måste förstärkas genom fortsatta goda resultat.

Kommunalskatt

Skattesats är ett nyckeltal som speglar kommunens långsiktiga handlingsberedskap i förhållande till övriga kommuner i länet, eftersom en jämförelsevis låg skattesats innebär en potential att stärka intäktssidan genom ett ökat skatteuttag.

Med total skattesats avses den procentuella andel av den beskattningsbara inkomsten som en skattskyldig påförs i kommunal inkomstskatt.

Utdebiteringen i Surahammars kommun uppgår 2016 till 33,19, varav kommunalskatten uppgår till 22,31 och landstingsskatten 10,88. Budget 2017 baseras på en oförändrad skattesats.

Skattesatsens utveckling under de senaste åren visas i nedanstående tabell:

Kommunalskatt, %

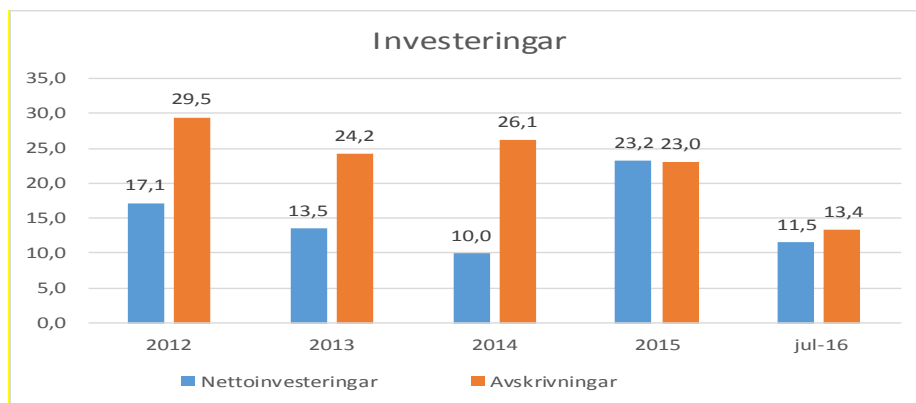
	2013	2014	2015	2016	2017
Kommunen	22,31	22,31	22,31	22,31	22,31
Landstinget	10,38	10,88	10,88	10,88	10,88
TOTALT	32,69	33,19	33,19	33,19	33,19

Investeringar och självfinansiering

Beslutad investeringsbudget för 2016 uppgår till 24,1 mkr. Fram till 30 juli 2016 har 11,5 mkr investerats.

I kommunens finansiella riktlinjer är inriktningen att nya investeringar ska finansieras fullt ut med skattemedel. Detta mål uppfylldes under 2015 och ser ut att uppfyllas även 2016.

Budget 2017

Tillgångar och skulder

Kommunens upplåning

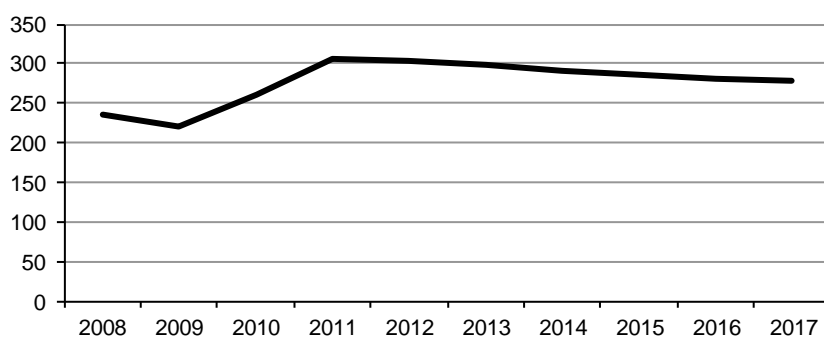
Den 31 oktober 2016 uppgick låneskulden i kommunen till 286,4 mkr. Kommuninvest är fortfarande den största långgivaren med 273,2 mkr, ca 95%, av låneskulden. Av lånen löper 171 mkr med rörlig ränta.

Under 2017 förfaller ett lån till ett belopp om 29,3 mkr, där kommunen haft fast ränta.

Kommunfullmäktige innehar rätten att fatta beslut om upplåning. Kommunfullmäktige kan dock föra ned rätten att fatta beslut om upplåning till kommunstyrelsen genom delegering av beslutanderätten. Detta förutsätter dock att kommunfullmäktige fattar beslut om årliga ramar för såväl nyupplåning som omsättning av lån.

Inriktningen för 2017 är att inga nya lån ska upptas.

Låneskuldens utveckling 2008-2017 (mkr)

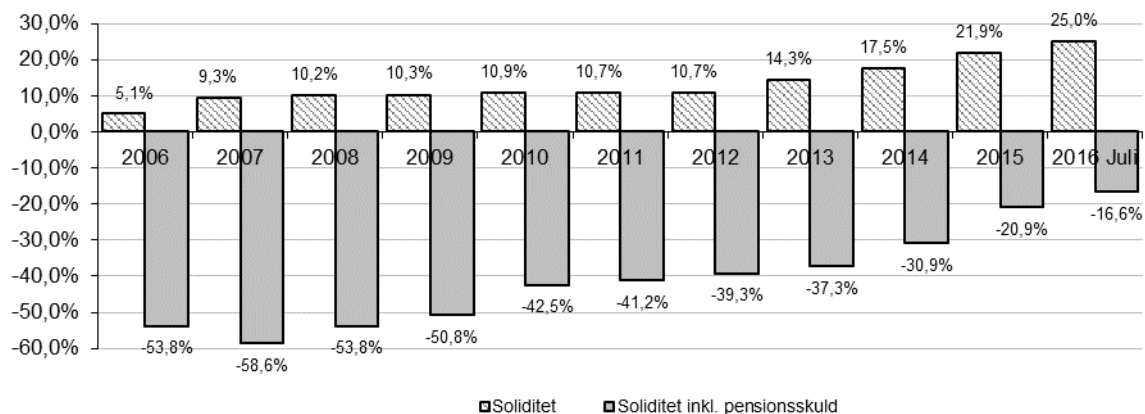
Låneskulden för 2016 och 2017 är endast prognoser.

Soliditet

Soliditeten är det enskilt viktigaste måttet för att mäta den ekonomiska styrkan på lång sikt. Den visar hur stor del av de totala tillgångarna som är egenfinansierade. Ju starkare kapacitet, desto mindre känslig är kommunen för kommande lågkonjunkturer. Påverkansfaktorer på soliditeten är resultatutvecklingen samt värdeförändring för tillgångar och skulder.

För att få ett mer relevant mått på soliditeten måste hänsyn tas till det pensionsåtagande som redovisas utanför balansräkningen som en ansvarsförbindelse. Skulle detta åtagande, som beräknas uppgå till 188,0 miljoner kronor, läggas in i balansräkningen beräknas kommunens soliditet till -28,2 procent.

I diagrammet visas soliditetens utveckling åren 2006- juli 2016

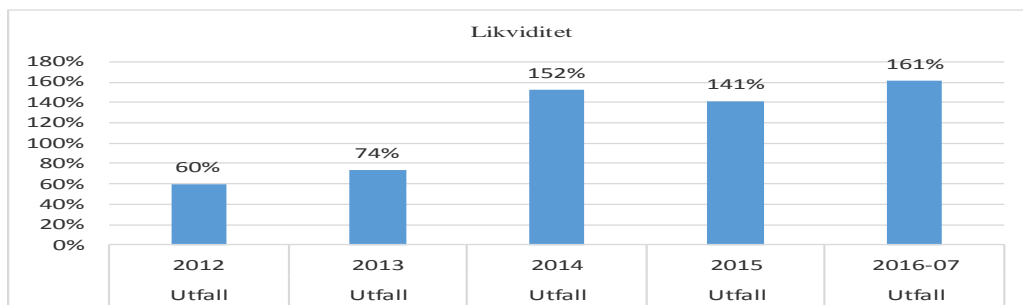

Kommunens positiva resultatutveckling under 2000-talet har medfört att soliditeten har förbättrats men den ligger fortfarande lägre än jämförbara kommuner (45,2 %).

Likviditet

Likviditeten visar på hur betalningsförmågan ser ut på kort sikt och mäts genom att likvida medel ställs i relation till korta skulder. Detta mått ska aldrig analyseras som ett eget nyckeltal utan alltid ställas i relation till soliditetens utveckling. En ökande kassalikviditet i kombination med en oförändrad eller förbättrad soliditet är ett tecken på att kommunens totala finansiella handlingsutrymme har stärkts.

Normalt eftersträvas ett riktvärde på 100% för kassalikviditeten. Det innebär att korta tillgångar är lika stora som korta skulder.

Surahammar har idag en betryggande likviditet. Orsaken till den förbättrade likviditeten beror på dels höga årsresultat samtidigt som investeringsutgifterna inte varit allt för höga. Tillsammans har detta skapat ett positivt kassaflöde vilket förstärkt likviditeten. Även för budgetperioden redovisas en hög likviditet

Pensionsförpliktelser

Enligt lagen om kommunal redovisning ska pensioner redovisas efter den så kallade blandmodellen. Detta innebär att pensionsförmåner intjänade från och med 1998 ska redovisas som en avsättning i balansräkningen. Pensioner intjänade före 1998 ska redovisas som en ansvarsförbindelse. Med dagens system för redovisning av pensioner visar de flesta kommuner egentligen ett resultat som är bättre än om den faktiska kostnaden tagits upp i resultaträkningen.

Surahammars kommun använder den av SKL rekommenderade blandmodellen. Detta innebär att vissa kostnader inte redovisas i resultatet och då måste istället resultatet vara så bra att ett positivt resultat täcker in dessa kostnader. Om de finansiella målen sätts på en rimlig nivå spelar vald redovisningsmodell av pensioner ingen roll för ekonomin. Det viktigaste är att det långsiktiga perspektivet finns med i planeringen.

Ansvarsförbindelsen ökar med räntor och minskar med utbetalningar under året. Eftersom utbetalningar sker långt fram i tiden ska skulden nuvärdesberäknas. En nuvärdesberäknad skuld blir högre ju lägre räntan är och vice versa.

Kommunen anlitar KPA för beräkning av framtida pensionskostnader. KPA:s prognoser påverkas bland annat av reallöneutveckling, inflation, statslåneränta, nyanställningar och avgångar.

FINANSIELLA MÅL OCH RIKTLINJER

Kommunen ska ange en tydlig ambitionsnivå för den egna finansiella utvecklingen och ställningen i form av mål. Målformuleringarna bör utgå från vad som i normalfallet är att betrakta som god ekonomisk hushållning, anpassat till kommunens egna förhållanden och omständigheter.

För ekonomin ska anges de finansiella mål som är av betydelse för en god ekonomisk hushållning. I det finansiella perspektivet handlar god ekonomisk hushållning främst om att säkerställa att varje generation själv bär kostnaderna för den service som den konsumerar. Det innebär att ingen kommande generation skall behöva betala för det som en tidigare generation förbrukat. Kommunen skall ange en tydlig ambitionsnivå för den egna finansiella utvecklingen och ställningen i form av mål. Kommunfullmäktiges beslutade finansiellt mål för att uppnå en god ekonomisk hushållning är följande:

Mål 1 - Den löpande verksamheten ska visa ett positivt resultat	Mål	Utfall 2015	Prognos 2016	Budget 2017	Plan 2018	Plan 2019
Resultatutveckling (tkr)	Positiv	33 989	19 620	10 986	11 371	11 580
Nettoreultatandel av skatteintäkter	> 2%	6,6%	3,7%	2,0%	2,0%	2,0%
Nettokostnadsandel totalt exkl. finans <i>ska vara högst 96%</i>	96%	92,4%	95,8%	96,9%	97,0%	97,1%
Nettokostnadsandel totalt inkl finans <i>ska vara högst 98%</i>	98%	93,4%	96,3%	98,0%	98,0%	98,0%
Soliditet	Positiv	21,9%		26,0%		
Mål 2 - Nyinvesteringar ska finansieras fullt ut med skattemedel						
Självfinansiering av årets investeringar	> 100%	245,9%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
Årets nettoinvesteringar /planenliga avskrivningar	100-102%	100,0%		100,0%		
Mål 4 -Återbetalning av låneskulden						
Amortering ska göras med			50% av årets resultat			

Nettokostnadsandel

Grundläggande för en god ekonomi är att det finns en balans mellan löpande intäkter och kostnader. Ett sätt att belysa detta förhållande är att analysera hur stor andel de löpande verksamhetskostnaderna tar i anspråk av skatteintäkter och bidrag. Tabellen visar hur stor andel av skatteintäkter och generella statsbidrag som beräknas ianspråkta av verksamhetens nettokostnader och finansnetto. Redovisas en nettokostnadsandel under 100 procent har kommunen en positiv balans mellan löpande kostnader och intäkter. När kommunen 98 procent eller lägre över en längre tidsperiod brukar detta betraktas som god ekonomisk hushållning.

STYRELSER OCH NÄMNDER

	Utfall 2015	Budget 2016	Budget 2017	Avvikelse 2016-2017
Kommunstyrelsen	151 088	160 582	177 857	-17 276
Barn- och bildningsnämnden	136 914	139 676	147 168	-7 492
Socialnämnd	154 060	160 517	168 530	-8 013
Bygg- och miljönämnd	3 236	5 661	6 003	-342
Summa	445 298	466 435	499 558	-33 123

Kommunfullmäktige fattade beslut om ramar i juni. Kommunfullmäktiges fördelning av budgetramar ska skapa riktning för prioriteringar i nämndernas arbete med verksamhetsplaner för 2017.

Sedan har respektive nämnd och styrelse arbetat fram sina budgetar och nedanstående poster har särskilt beaktats:

- Antal gymnasieelever ökar
- Ny organisation kring de tekniska verksamheterna
- Friskvårdspeng för kommunens anställda är inlagd i budget
- Planerar att öppna två nya förskoleavdelningar under år 2017
- Tekniska utvecklingen inom äldre- och funktionsområdet kommer att fortgå
- Ett nytt äldreboende på Österängen för sju personer startar upp år 2017.
- Under året kommer vi att bygga upp ett GIS system för kommunen

En viktig del för att nå och bibehålla ”God ekonomisk hushållning” är att det finns en god budgetföljsamhet i kommunen. Det är många olika faktorer som påverkar ett årsresultat. Vissa poster har kommunen begränsade möjligheter att påverka. Hit hör skatteunderlagets utveckling vars förändring i första hand hänger samman med den samhällsekonomiska utvecklingen. Det mest väsentliga är dock påverkbart och handlar framför allt om hur nämnderna kan hålla verksamheternas nettokostnader inom tilldelade ramar.

KOMMUNSTYRELSEN**KOMMUNSTYRELSEN**

	Utfall 2015	Budget 2016	Budget 2017	Avvikelse 2016-2017
Centralförvaltning	22 571	24 620	30 872	-6 252
Politisk verksamhet	4 256	3 889	4 005	-116
Revision	465	561	514	47
Köp av verksamhet	53 503	57 843	57 171	672
Bidrag	2 413	1 326	1 181	145
Facklig verksamhet	1 170	1 378	1 184	194
Central vaktmästarenhet	6 188	5 594	5 857	-263
Personalvård	1 614	1 571	2 438	-867
Arbetsmarknadsåtgärder	2 523	4 702	4 742	-40
Fastigheter	27 205	29 959	31 873	-1 914
Parker o grönområden	4 130	4 950	5 100	-150
Gator o vägar	9 008	7 501	8 000	-499
Skogsvård	-41	123	125	-2
Fastigheter ej bolagen, netto	-6 864	-5 739	-5 973	234
Oförtusett, Ks till förfogande	308		6 706	-6 706
Summa	128 451	138 278	153 795	-15 517
Lokalvård	9 130	9 336	10 085	-749
Restaurangtjänst	13 507	12 968	13 978	-1 010
Summa	151 088	160 582	177 857	-17 276

Verksamhetsbeskrivning

Kommunstyrelsen är kommunens ledande politiska förvaltningsorgan med ansvar för hela kommunens utveckling och ekonomiska ställning. I kommunstyrelsens styr- och uppföljningsfunktion ingår att leda arbetet med utformningen av övergripande mål, riktlinjer och ramar för styrning av hela den kommunala verksamheten och göra framställningar i de frågor som inte i lag är förbehållna någon annan nämnd.

För att kommunmedlemmarna ska få den service som beslutats av kommunfullmäktige ska kommunstyrelsen genom kommunledningsförvaltningen leda planeringen och uppföljningen av kommunens verksamhet samt samordna och stödja kommunens utveckling.

Centralförvaltning

Under centralförvaltning har kommunens administrativa personal gällande lön, växel, IT, ekonomi, ledning samt personal samlats.

Ansvaret för att följa lagen om extraordinära händelser i fredstid återfinns också inom denna samlade förvaltning. Kommunen ska genomföra risk- och sårbarhetsanalyser samt verka för samordning av förberedelser mellan olika myndigheter.

En viktig uppgift för kommunstyrelsen är att samverka med det lokala näringslivet, andra externa myndigheter och organisationer i syfte att förbättra näringslivs- och arbetsmarknadssituationen i kommunen.

Budget 2017

Politisk verksamhet

Under den politiska verksamheten finns all politisk verksamhet i nämnder, kommunstyrelse och fullmäktige inklusive partistöd. Även avgifter för medlemskap i olika politiska organ, främst länsövergripande, återfinns här.

Revision

Kommunen har fem förtroendevalda revisorer. Revisorerna, som utses av kommunfullmäktige, granskar årligen all verksamhet som sker inom nämndernas verksamhetsområden. De prövar om verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande och om den interna kontrollen som görs inom nämnderna är tillräcklig. Till stöd för sin granskning köper revisorerna tjänster från revisionsbyrå.

Köp av verksamhet och bidrag

Under kommunstyrelsens verksamhetsområde ligger anslag till kommunens samarbetsorganisationer såsom Mälardalens Brand- och Räddningsförbund (MBR), Västra Mälardalens Kommunalförbund (VMKF), Länstrafiken och kostnader för gymnasieutbildning till utbildningssamordnare i andra kommuner, såväl kommunala som friskolor, främst i Västerås.

Vidare ingår bidrag som ges till Strömsholms kanal, Västmanlands Kommuner och Landsting samt till olika kulturföreningar inom kommunen.

Personalvård

Under kommunstyrelsens ansvarsområde finns medel för övergripande personalvård. Med personalvård menas olika arbetsmiljöåtgärder så som inköp av olika inventarier för att förebygga ohälsa och kompetensutveckling i arbetsmiljöfrågor för chefer och skyddsombud. För att minska och förebygga sjukfrånvaro och ohälsa finns medel avsatta för rehabiliterade och förebyggande åtgärder på individ och gruppnivå.

Kompetensutveckling av chefer är ytterligare ett område av övergripande karaktär samt olika hälsofrämjande satsningar för medarbetare.

Arbetsmarknadsåtgärder

Verksamheten syftar till att personer ska förberedas för inträde på arbetsmarknaden genom praktisk sysselsättning.

Tekniska enheten

Kommunen har inte någon egen teknisk enhet utan detta sköts av det helägda dotterbolaget Surahammars Kommunalteknik AB (SKTAB), som kommunen har avtal med. SKTAB har ansvar för kommunens gator & vägar, fastigheter samt parkdrift. För att sköta barmarksunderhåll samt vinter- och gatuhållningen anlitar SKTAB underentreprenören PEAB AB.

Även den skogsvård som kommunen ansvarar för återfinns under den tekniska enheten.

Restaurangtjänst och Lokalvård

All matproduktion till förskola, skola, äldreomsorg i kommunen bedrivs under Kommunstyrelsen, så även all lokalvård i kommunens fastigheter.

Budgetkommentarer

Kommunens satsningar gällande tekniska system inom äldreomsorgen och IT-utveckling främst inom verksamheterna tillhörande Barn- och bildning, men även införandet av 365 i hela kommunen, medför ökade kostnader. I budget 2017 har medel som härrör till detta utökats med ca fyra miljoner. När det gäller personalvård har en ” friskvårdspeng” budgeterats.

Den tekniska enheten kommer att få en ny organisation 2017 med en ny teknisk chef vilket det är budgeterat för. Vidare finns medel avsatta för både mer fastighetsunderhåll samt gatu- och vägunderhåll än tidigare år.

När det gäller lokalvård har nämnden beslutat att tilldela budgetmedel gällande storstädning med 300,0 tkr. Inom restaurangtjänst har intäkterna reviderats nedåt då det visar sig under 2016 att det var för högt budgeterat. Resterande kostnadsökning beror på ökade personalkostnader samtidigt som livsmedelskostnaderna ökar.

Genom att kommunen anslagit medel i en central buffert kommer kommunen att ha vissa marginaler.

Utveckling på sikt

Under år 2015 antog kommunfullmäktige en ny bredbandsstrategi. Under år 2017 kommer arbetet med implementeringen att fortsätta.

Kommunfullmäktige har antagit ett inriktningsbeslut rörande kommunkoncernens tekniska verksamheter. Under år 2017 förväntas en stor del av genomförandearbetet att ske.

Förvaltningen kommer under år 2017 att fortsätta utveckla arbetet med strategisk kompetensförsörjning, med syfte att kunna rekrytera och behålla medarbetare.

Fortsätta arbetet för att skapa förutsättningar för en positiv ortsutveckling i form av en utvecklad infrastruktur/kommunikation, god markberedskap fler företag och kommuninvånare. Vidare avser arbetet att bidra till en positiv arbetsmarknadsutveckling i samverkan mellan kommunen, företag, föreningar, universitet och myndigheter. Samverkan syftar även till att underlätta för befintliga företag inom kommunen att expandera och utvecklas, stimulera nyetableringar, nyföretagande och tillväxt.

Kommunens visioner och mål*Vision*

Surahammars kommun – För barnens skull

I Surahammars kommun

- är vi alla delaktiga i att bygga ett bättre samhälle,
- är skolorna bland de bästa i landet. Alla får en god start i det livslånga lärandet,
- är förskolan till för alla och verksamheten håller högsta kvalitet,
- är det attraktivt att leva och verka,
- har vi ett levande kulturliv, rika möjligheter till fritidsaktiviteter och nära till naturen och stillheten,
- finns det bra bostäder för alla.

Mål

Process	Mål	Ansvarig chef	Uppföljningsansvarig	Rapporttillfälle	Övrigt
Snabb kommunal service	Över 80 NKI	Samhällsbyggnadschefen	Näringslivsutvecklaren	Årsbokslut	Mäts vartannat år (2016)
Ökad dialog	År 2020 ligga bland de 100 bästa i Svenska Näringslivs ranking	Samhällsbyggnadschefen	Näringslivsutvecklaren	Årsbokslut	
Ökad förändringsvilja	Att år 2020: a. finns 600 företag i vår kommun, b. nyregistrerade företag skall ligga över länets genomsnitt för nyregistrerade företag samt c. genomförts minst fem större projekt som har fokus på utvecklingsinriktat lärande.	Samhällsbyggnadschefen	Näringslivsutvecklaren	Årsbokslut	

Budget 2017

BARN- OCH BILDNINGSNÄMNDEN

	Utfall 2015	Budget 2016	Budget 2017	Avvikelse 2016-2017
Förskolan	42 840	44 074	47 852	-3 778
Mellersta rektorsomr ÅK F-3	18 808	20 188	21 363	-1 175
Mellersta rektorsomr ÅK 4-6	12 724	13 717	15 676	-1 959
Södra rektorsområdet	19 809	18 301	17 679	622
Norra rektorsområdet	13 539	13 730	13 824	-94
Interkommunala ersättningar	11 661	11 200	12 000	-800
Skolskjutsar	6 932	5 400	5 690	-290
Centralt pedagogiskt	1 428	1 051	2 447	-1 396
SVA	0	2 005	1 760	245
Intäkter förskola/fritids	-5 656	-5 865	-5 996	131
Utvecklare, SYV, Kulturpedagog	1 625	1 845	1 455	390
Elevvård	3 243	3 562	4 098	-536
Ekängsbadet	1 925	2 023	825	1 198
Biblioteket	4 886	5 189	5 344	-155
Fritid	1 379	1 457	1 255	202
Föreningsbidrag	1 771	1 800	1 896	-96
Summa	136 914	139 676	147 168	-7 492

Verksamhetsbeskrivning

Verksamheten omfattar förskoleverksamhet, förskoleklass, grundskola, fritidshem, särskola, fritidsgård, bibliotek, badhus och föreningsstöd.

Förskoleplats erbjuds alla barn som fyllt ett år och vars föräldrar arbetar, studerar, är arbetssökande eller är hemma i samband med barns födelse. Alla barn erbjuds förskoleplats i den allmänna förskolan i augusti det år de fyller tre år. Förskola för barn i åldern 1-5 år finns på Virsboskolan, Lärkan och Åsen i Ramnäs samt på Äventyret, Ängsgården, Björnstugan, Cityförskolan och Skogsglantan i Surahammar.

På Starbäcksskolan och Nytorpsskolan finns förskoleklass, grundskola åk 1-3 och fritidshem. På Tuppkärrskolan finns grundskola åk 4-6 samt särskolan Ugglan årskurs 1-9. Bäckhammarskolan i Ramnäs och Virsboskolan omfattar förskoleklass, grundskola åk 1-6 och fritidshem. Hammarskolan har elever i grundskolan årskurs 7-9. Fritidsgårdsverksamhet finns i de tre tätorterna.

Verksamheten leds av chefen för skola tillsammans med fyra rektorer och tre förskolechefer.

Till områdenas förfogande finns en central resurs bestående av psykolog, kurator, specialpedagoger, IT-pedagog och matteutvecklare.

Bibliotek finns i Virsbo och i Surahammar. I Ramnäs finns bokutlåning.

Budgetkommentarer

Eftersom kullen med barn födda 2010 är extra stor hade vi planerat att krympa med en avdelning hösten 2016. BOB beslutade däremot under våren 2016 att så inte skulle ske. Motivet var i första hand att vi då skulle vara berättigade till statsbidraget för mindre barngrupper till nästa läsår vilket vi annars inte skulle kunna vara. Vi har ju också förhållandevis stora barngrupper. Under 2016 har det dock redan fötts ett rekordstort antal barn och fler kommer att födas. Detta innebär att vi beräknar att öppna två avdelningar under 2017 om inte inflyttningen skapar ett ännu större behov. Till nämnden har redovisats en beräkning av rekommenderade antal barn per avdelning. Effekten för Surahammar skulle bli ytterligare sex!! avdelningar. Vi har redan idag många barn per avdelning och antalet bör på sikt minskas både för barnens- och personalens skull.

Kostnaden för grundskola och fritidshem ökar. Prognosen inför 16-17 var 1073 barn men vi har idag över 1130 stycken i skolans verksamhet. Inför läsåret 16/17 fick vi en extra förskoleklass på en av lågstadieskolorna i Surahammar. Därför har vi varit tvungna att hyra moduler som kom i drift oktober 2016. En diskussion pågår om vi kommer att klara os med fem ettor i tätorten. Vi är nära gränsen för när det blir för många i varje klass. Någon större inflyttning tål vi inte med fem klasser. Mellanstadiet i Surahammar ökar också med ytterligare en klass HT 2017.

Kostnaderna för särskolan kommer att överföras till Tuppkärskolan under 2017 även om den flyttade i praktiken redan HT 2016.

Vi flyttar Svenska som andraspråk till centralt konto eftersom det är svårt för en skola att möta skillnaderna i statsbidrag och ett varierat elevunderlag, därav lägre volym på Hammarskolan och högre på Centralt pedagogiskt. I denna post ingår all studiehandledning och modersmålsundervisning.

Kostnaderna för extra förberedelseklasser vid en större anstormning har idag bekostats av asylkontot men kommer i fortsättningen att belasta SVA-kontot. I denna ingår lärarlöner, extern lokalhyra, tolkkostnader, läromedel samt Ipads. Under 2017 kommer det inte att kunna ske varvid kostnadsutvecklingen blir svårare att bedöma.

För Ekängsbadet är det svårt att göra en verklig prognos. Vi antar dock att det möjligen kommer att starta senhösten 2017 Vi budgeterar för att ha öppet gym och bastu tills vidare under begränsad tid. Blir beslutet en större renovering stänger troligen hela badhuset.

Utveckling på sikt

Antalet elever i grundskolan kommer att öka lite grand naturligt under de kommande åren. Antalet barn på fritidshem och förskola bedöms öka. Här är inflyttningen svår att beräkna men flyttar äldre och barnfamiljer flyttar in så ökar vi än mer.

Nämndens utvecklingsarbete har starkt fokus på att öka måluppfyllelsen genom att fler elever når kunskapskraven och att fler elever når de högre betygsstegen. Vi har redan idag nått målen med 40% med betyg A-C i alla skolor. Arbetet kommer fortsatt att inriktas på att utveckla undervisningen mest med inriktning mot tidigare anpassade åtgärder och likvärdiga pedagogiska planeringar i hela skolsystemet.

Budget 2017

Nämndens deltagande i matematikprojektet ”Pisa 2015” som leds av SKL har nu avslutats med bra erfarenheter för Surahammar. Nätverket har nämndens godkännande att fortsätta dialogen i någon form.

Vi har under året börjat delta i SKLs satsning mot psykisk ohälsa som fortsätter 2017-2018. En beteendevetare har anställts inom ramen för detta för att minska psykisk ohälsa och då mest med att få eleverna kvar i undervisningen.

I budgeten kommer nämnden att skapa ett eget utrymme för att förstärka det statliga bidraget för sommarlovsaktiviteter som tillkom sommaren 2016. Bland annat startade vi prova på aktiviteter med föreningarna i Sura.

Barn- och bildningsnämndens mål

Målen för den pedagogiska verksamheten finns fastlagd i läroplanerna för de olika skolformerna och resultaten följs genom sammanställningar från nationella prov, betyg och trygghetsenkäter.

Barn- och bildningsnämndens fokusområden.

Barn och bildningsnämnden har lämnat uppdrag åt verksamheten att särskilt fokusera på:

- att alla barn upplever trygghet i förskolan och skola
- att alla barn får utmaningar i förskola och skola
- att andelen A-C fortsatt blir drygt 40 % i alla ämnen

Budget 2017

SOCIALNÄMNDEN

	Utfall 2015	Budget 2016	Budget 2017	Avvikelse 2016-2017
Individ och familjeomsorg	24 324	23 671	25 935	-2 264
Komvux	1 338	1 348	1 700	-352
Missbruksenheten	5 345	3 716	4 060	-344
Global	-10 801	0	0	0
Psykiatri	1 327	1 459	1 465	-6
LSS-boende i annan kommun	2 639	3 101	3 004	97
Ledsagare, kontakt, stöd via LSS	573	714	654	60
LSS- personlig assistent	8 651	8 141	9 260	-1 119
LSS-verksamhet exkl. personlig	19 700	20 490	19 390	1 100
Hemtjänst inkl Dynabacken & Städet	35 511	34 421	34 989	-568
Larm	675	610	786	-176
Särskilda boenden inkl Österängen	43 197	43 072	47 428	-4 356
Sjukgymnastik/Arbetssterapi/Dagvård	4 152	4 430	4 213	217
Kommunsjuksköterskor	8 026	8 685	8 687	-2
Färdtjänst	3 318	1 480	1 400	80
Gemensamt	6 084	5 178	5 559	-381
Summa	154 060	160 517	168 530	-8 013

Verksamhetsbeskrivning

Individ- och familjeomsorgen består av ekonomihandläggargrupp och behandlingsgrupp. Till verksamheten hör också missbruksvård, familje- och boendestödjare, kommunpsykiatri, öppen förskola, alkoholtillstånd, flyktingmottagning, social sysselsättningsenhet, biståndshandläggare och boende för ensamkommande flyktingbarn. Den kommunala vuxenutbildningen administreras av individ- och familjeomsorgen.

Vård och omsorg består av hemtjänst, serviceboende, gruppboende för dementa, vårdboende, korttidsboende för avlastning, växelvård och rehabilitering. Dessutom ingår dagvård, rehabilitering i eget boende och hobbyverksamhet för pensionärer. Inom verksamheten finns också gruppboenden och dagverksamhet för personer med funktionsnedsättning samt ett korttidsboende för barn med funktionsnedsättning. Verksamheten svarar även för personliga assistenter, ledsagare, kontaktpersoner för personer med fysiska eller psykiska funktionshinder och avlastningsfamiljer. Verksamheten tillhandahåller sjuksköterskeinsatser i särskilda boende och till personer i eget boende som har beslut om hemsjukvård.

Färdtjänst tillhandahålls för personer som på grund av funktionshinder inte kan använda allmänna kommunikationer.

Serviceboende finns i de tre tätorterna och demens-, vård- och korttidsboende för äldre finns i Surahammars tätort.

Kommunövergripande resurser är budgeterade centralt. Inom verksamheten återfinns medel för köp av tjänster från andra vårdgivare.

Budgetkommentarer

Individ- och familjeomsorg

Socialnämnden ser att placeringar av framförallt unga vuxna med omfattande missbruksproblematik ökar kraftigt.

Budgeten för individ- och familjeomsorg, har omfördelats då kostnaderna för omsorgstagare i annan kommun ökat kraftigt. Samtidigt har placeringskostnaderna ökat eftersom kommunen saknar eget missbruksboende med personal

Efterfrågan på utbildning via Komvux ökar kraftigt vilket medför att kostnaderna stiger.

Vård och omsorg

Inom omsorgsverksamheten har Försäkringskassan ändrat sina riktlinjer för personer med insatsen personlig assistans, vilket kan medföra ökade kostnader för kommunen.

Inom äldreomsorgen har antalet dementa med behov av särskilt boende kraftigt ökat vilket medför kostnadsökningar. Nytt boende med sju platser inklusive personal är budgeterat för år 2017.

Under år 2016 har ett kvalitetsarbete pågått inom hemtjänsten vilket medfört bättre arbetsmiljö samt lägre kostnadsutveckling.

Utveckling på sikt

Individ- och familjeomsorg

Kostnaderna för placeringar har utökats eftersom nämnden tvingats placera fler ungdomar och vuxna de senaste åren.

Nya arbetssätt kring personer med försörjningsstöd som införts med stor framgång år 2016 kommer att fortgå. Resultaten har varit gynnsam både gällande ekonomi och för de berörda personerna.

Vård och omsorg

Antalet äldre över 85 år kommer att öka kraftigt. Det kommer att innebära att volymen på äldreomsorg kommer att öka och att det kommer att krävas ytterligare särskilda boenden. De boende som behövs är för personer med stora omvårdnadsbehov samt personer med demens. Ett boende har klart januari 2017 men ytterligare 30 boendeplatser har kommunen redan börjat planera för.

Inom hemtjänstområdena fortsätter den tekniska utvecklingen som ska vara komplement till nuvarande verksamhet. För år 2017 planeras bl a att införa ” Nyckelfri” hemtjänst för att arbeta smartare med syfte att effektivisera samt förbättra arbetsmiljön.

Under år 2017 kommer en projektanställning finnas inom hela Socialnämnden för att utveckla mål- och kvalitetsarbetet.

Nämnden fortsätter arbetet med värdegrund och bemötande samt att använda de nationella registren för att utveckla vården av de mest sjuka äldre.

Socialnämndens mål och värdighetsgarantier

Värdegrund

- I vår kommun har alla tryggheten att veta att det finns hjälp att få när livssituationen så kräver. Vår kommun strävar efter att vara tillgänglig för alla och det finns bostäder för alla skeden i livet.
- Alla har tillgång till vård och omsorg efter sina behov och alla får ett respektfullt bemötande med hänsyn tagen till individuella behov.
- All vård och omsorg bedrivs enligt evidensbaserad praktik d.v.s. med beaktande av brukarens synpunkter, personalens erfarenhet och aktuell forskning.

Individ- och Familjeomsorgen

Socialnämndens vision för individ- och familjeomsorgen:

- I vår kommun prioriteras förebyggande arbete för att undvika personliga och samhälleliga problem.
- I vår kommun har alla en helhetssyn där gränsöverskridande samarbete, nätverksarbete och kontinuerlig uppföljning av arbete och insatser skapar trygghet för individen.

Socialnämndens mål för barn och ungdom:

- Genom förebyggande insatser minskar antalet placeringar.
- Genom förebyggande insatser upptäcks/förhindras riskbeteende och missbruk tidigt.
- När insatser krävs sker samverkan mellan alla berörda.

Socialnämndens mål för försörjningsstöd:

- Alla som erhåller försörjningsstöd får hjälp och stöd som ökar deras möjlighet till egen försörjning.
- Alla som är under 30 år och beroende av försörjningsstöd skall omgående få stöd för att komma in på arbetsmarknaden, påbörja studier eller annan kompetenshöjande verksamhet.
- Alla barn och ungdomar skall ges möjlighet att utöva fritidsaktiviteter.

Socialnämndens mål för missbruksvård:

- Genom förebyggande arbete upptäcks riskbeteende och missbruk tidigt.
- Genom effektiv öppenvård förhindras placeringar.
- I samverkan med andra aktörer erbjuds eftervård, stöd, utbildning och andra insatser.

Socialnämndens mål för tillsyn av alkoholservering tobak m.m.

- Alla som söker tillstånd får ett professionellt och tydligt bemötande.
- Överkonsumtion av alkohol minskar. Särskilt fokus ska ligga på ungdomar och unga vuxna.
- Folkhälsan förbättras.
- Endast seriösa entreprenörer erhåller tillstånd.
- Tydliggöra sambandet mellan matservering och alkoholservering.
- Verka för alkoholfria ungdomsmiljöer och ungdomsarrangemang.

Socialnämndens mål för arbetet mot våld eller hot i nära relationer samt hedersrelaterat våld eller hot:

- De personer som socialtjänsten möter som utsätts för våld av närstående skall få omedelbar hjälp, ett gott bemötande och insatser anpassade efter behov oavsett ålder, etnicitet, sexuell läggning, funktionsnedsättning eller missbruk och beroende.
- De barn som socialtjänsten möter som utsätts för och/eller bevittnar våld av/mot närstående skall få omedelbar hjälp, ett gott bemötande och insatser anpassade efter behov.
- De personer som socialtjänsten möter som utövar våld mot närstående skall få det stöd och den hjälp de behöver för att våldet ska upphöra.

Socialnämndens mål för ensamkommande flyktingbarn:

- Att alla studerar eller har arbete när de lämnar verksamheten.

Socialnämndens mål för den kommunala vuxenutbildningen:

- Att använda Komvux som en arbetsmarknadspolitisk åtgärd.

Socialnämndens mål för den kommunpsykiatrin:

- Alla som har kontakt med kommunpsykiatrin erbjuds sysselsättning.

Äldreomsorgen

Socialnämndens mål för hemtjänst:

- Minst 75 % av personalen har undersköterskeutbildning.
- Minst 90 % av brukarna skall vara mycket nöjda med helheten av omsorgen.
- Samtliga brukare skall uppge att de är nöjda med personalens bemötande.
- Minst 85 % av brukarna skall vara mycket nöjda med hur man tar hänsyn till deras åsikter och önskemål.
- Minst 70 % av brukarna skall vara mycket nöjda med aktiviteter som erbjuds och med möjligheten till social samvaro.

Värdighetsgaranti för hemtjänst:

- Brukaren erbjuds någon social och/eller fysisk aktivitet minst en gång per vecka.
- Alla brukare med dagliga insatser erbjuds att komma ut en gång per vecka.
- Vid omvårdnadsbehov är tid mellan ansökan och verkställighet högst fem arbetsdagar.
- Tid för från beslut till genomförandeplan är högst sex veckor.
- Brukaren skall garanteras att bli kontaktad om hemtjänsten är försenad mer än tjugo minuter.
- Socialnämndens mål för särskilt boende:
 - Minst 85 % av personalen har undersköterskeutbildning.
 - Minst 85 % av brukarna skall vara mycket nöjda med helheten av omsorgen.
 - Samtliga brukare skall uppge att de är mycket nöjda med personalens bemötande.
 - Minst 85 % av brukarna skall vara nöjda med hur man tar hänsyn till deras åsikter och önskemål.
 - Minst 80 % av brukarna skall vara nöjda med sin sociala samvaro och de aktiviteter som erbjuds.

Budget 2017

Värdighetsgaranti för särskilt boende:

- Brukaren erbjuds någon social och/eller fysiskt aktivitet dagligen.
- Anhöriga inbjuds till anhörigträffar minst två gånger per år.
- Möjlighet att komma ut dagligen under sommarhalvåret och en gång per vecka under vinterhalvåret.
- Tid mellan inflyttning och genomförandeplan är högst sex veckor

Budget 2017

BYGG- OCH MILJÖNÄMNDEN

	Utfall 2015	Budget 2016	Budget 2017	Avvikelse 2016-2017
Bygg och Plan	557	2 418	2 607	-189
Vägsamfälligheter	86	107	125	-18
Miljö- och hälsoskydd	676	1 349	1 247	102
Bostadsanpassning	1 917	1 786	2 024	-238
Summa	3 236	5 661	6 003	-342

Verksamhetsbeskrivning

Bygg- och miljönämnden arbetar i huvudsak med tillstånds- och tillsynsverksamhet, t.ex. bygglov, trafikföreskrifter, miljö- och hälsoskydd. I nämndens ansvarsområde ligger också planering av markanvändning, bostadsfrågor och trafikfrågor. I budgeten återfinns också medel för bostadsanpassningsbidrag och bidrag till enskilda vägar.

Verksamheterna kommer att fortgå som tidigare, där huvuduppgiften är myndighetsutövning och där arbetets innehåll och omfattning styrs i hög grad av lagstiftning.

Budgetkommentarer

I budget 2017 har medel lagts in för att införa ett nytt kartsystem (GIS). Det är högt tryck att ta fram nya detaljplaner, så flera detaljplaner är på gång än på många år. Allt fler äldre personer väljer att bo kvar hemma, vilket ev. kan leda till att bostadsanpassningskostnaderna för kommunen ökar, vilket medfört att de budgeterade kostnaderna ökats med 238,0 tkr.

Bygg- och miljönämndens vision och mål*Vision*

Surahammars kommun ska vara en kommun med miljömässigt hållbar utveckling. Byggnadsplaneringen ska medföra god tillgång till byggklara tomter för boende och näringsverksamhet.

Mål

Plan- och byggenheten

Process	Mål	Ansvarig chef	Uppföljningsansvarig	Rapport-tillfälle	Övrigt
Bygglov inom detaljplanelagt område	Beslut ska i 85 % av fallen fattas inom tio arbetsdagar från mottagandet	Chef för samhällsbyggnadsenheten	Byggnadsinspektören	Delårsboks slut Årsbokslut	Delegationsärenden, som överensstämmer med detaljplan och där inga grannar behöver höras och där inga andra remisser erfordras
Bygglov med avvikelse eller utanför detaljplanelagt område	Beslut ska i 85 % av fallen fattas inom 20 arbetsdagar från mottagandet	Chef för samhällsbyggnadsenheten	Byggnadsinspektören	Årsbokslut	Delegationsärenden, där grannar ska höras, i övrigt som ovan
Bygglov som kräver nämndbeslut	Beslut ska i 90 % av fallen fattas inom 30 arbetsdagar från mottagandet	Chef för samhällsbyggnadsenheten	Byggnadsinspektören	Årsbokslut	Ofta större och mera komplicerade ärenden
Anmälan ej lovpliktig åtgärd	Beslut ska i 90 % av fallen fattas inom 10 arbetsdagar från mottagandet	Chef för samhällsbyggnadsenheten	Byggnadsinspektören	Delårsboks slut Årsbokslut	
Tekniskt samråd	Byggsamråd ska hållas i alla ärenden om nybyggnad eller större tillbyggnad av enbostadshus, större fritidshus och större industribyggen.	Chef för samhällsbyggnadsenheten	Byggnadsinspektören	Årsbokslut	

Miljökontoret

Process	Mål	Ansvarig chef	Uppföljningsansvarig	Rapport-tillfälle	Övrigt
Anmälan enligt § 38 i förordning om miljöfarlig verksamhet och hälsoskudd	Beslut ska i 90 % av fallen fattas inom 20 arbetsdagar från mottagandet	Chef för samhällsbyggnadsenheten	Ansvarig miljöinspektör	Årsbokslut	Förutsätter komplett anmälan, delegationsärende och i övrigt normala förutsättningar
Anmälan om installation av bergvärmepump	Beslut ska i 90 % av fallen fattas inom 10 arbetsdagar från mottagandet	Chef för samhällsbyggnadsenheten	Ansvarig miljöinspektör	Delårsboks slut Årsbokslut	Förutsätter komplett anmälan, delegationsärende och i övrigt normala förutsättningar
Ansökan om tillstånd för enskild avloppsanläggning	Beslut ska i 90 % av fallen fattas inom 15 arbetsdagar från mottagandet	Chef för samhällsbyggnadsenheten	Ansvarig miljöinspektör	Delårsboks slut Årsbokslut	Förutsätter komplett ansökan, delegationsärende och i övrigt normala förutsättningar

BUDGET 2017, PLAN 2018-2019**RESULTATRÄKNING (TKR)**

	Utfall 2015	Budget 2016	Budget 2017	Plan 2018	Plan 2019
Verksamhetens nettokostnader	-451 903	-481 445	-505 867	-525 173	-535 404
<i>varav pensionsutbetalningar</i>		<i>-13 971</i>	<i>-13 608</i>	<i>-14 019</i>	<i>-11 740</i>
Avskrivningar	-23 019	-28 211	-26 500	-26 500	-26 500
Verksamhetens nettokostnad	-474 922	-509 656	-532 367	-551 673	-561 904
Skatteintäkter	421 099	432 457	445 504	480 934	502 095
Generella statsbidrag	92 786	95 763	103 789	87 610	76 889
Finansiella intäkter	792	700	1 000	1 000	1 000
Finansiella kostnader	-5 766	-8 700	-6 940	-6 500	-6 500
Resultat före extraordinära poster	33 989	10 564	10 986	11 371	11 580
Årets resultat	33 989	10 564	10 986	11 371	11 580

Budget 2017

BALANSRÄKNING (TKR)

	Bokslut 2015	Budget 2016	Budget 2017
TILLGÅNGAR			
Anläggningstillgångar			
Materiella anläggningstillgångar			
Mark, byggnader & tekniska anlägggn.	317 806	326 481	318 701
Maskiner & inventarier	11 574	18 439	11 498
Finansiella anläggningstillgångar	70 882	67 221	75 822
Summa anläggningstillgångar	400 261	412 141	406 021
Bidrag till statlig infrastruktur	11 321	10 807	10 292
Omsättningstillgångar			
Förråd	488	400	521
Fordringar	35 463	35 000	37 874
Kassa och bank	135 834	89 772	154 738
Summa omsättningstillgångar	171 785	125 172	193 133
SUMMA TILLGÅNGAR	583 367	548 119	609 446
EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER			
Eget kapital			
Årets resultat	33 989	10 564	10 986
Resultatutjämningsreserv	0	0	
Övrigt eget kapital	93 615	103 872	147 224
Summa eget kapital	127 604	114 436	158 210
Avsättningar			
Pensionsavsättning	39 686	34 193	40 196
Andra avsättningar	5 300	9 200	0
Summa avsättningar	44 986	43 393	40 196
Skulder			
Långfristiga	289 269	284 290	281 269
Kortfristiga	121 509	106 000	129 771
Summa skulder	410 778	390 290	411 040
SUMMA EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER	583 367	548 119	609 446
PANTER OCH ANSVARSFÖRBINDELSER			
Ställda panter			
Fastighetsinteckningar	2 000	2 000	2 000
Ansvarsförbindelser			
Pensionsförpliktelser äldre än 1998	249 735	241 425	235 937
Borgensåtaganden	290 393		

INVESTERINGSBUDGET (TKR)

Källbo äo nyproduktion, etapp 1	6 000
Gator o Vägar	2 500
Elljusspår Surahammar, etapp 2	800
Lekplatser, utrustning	300
Reparation Spången i Ramnäs	1 500
Möbler skolan	410
Möbler / inventarier förskolan	100
Bord t textilslöjden	90
Dörrar/belysning	70
Solskydd, gårdar	80
IT Skolan	300
Nytt bibliotekssystem	500
IT ÄO	200
Inventarier ombyggd ÄO avdelning Österängen	610
Hörselslingor	150
Taklyftar	200
ÄO Inventarier	200
Mätutrustning, planverksamheten	100
GIS system,planverksamheten	400
Inventarier kommunstyrelsen	300
IT kommunstyrelsen	150
Nytt ekonomisystem	1 000
IT gemensamt	100
Välkomstskyltar	1 000
Utveckling yttre miljö	300
Till KS förfogande	17 000

34 360